שנאמר ויהי אנשים. והא דאמר בהניחקין (גיטין ד׳ ס.וסס) שמונה פרשיות נאמרו ביום שהוקם המשכן והיינו בראש חדש ניסן פרשת טמאים לא כפ״ה דפי׳ פרשת טמאים ויהי אנשים דזו הפרשה נאמרה בערב הפסח כדמשמע הכא [א] אלא פרשת טמאים טומאת תרומה וקדשים:

ומזהיר על פסח שני. אע״ג שעל ידי שאילתו הוזקק לומר להן מ״מ [ב] לא היה צריך להאריך [ג] אלא אל תעשו פסח ותו לא: **ממאי דבריש ירחא קאי.** תימה דנשמע בפ״ל עקיצת (דף פו: וסס) קאמר [ד] (רבה) דכ״ע בר״מ אתו למדבר סיני כתיב הכא ביום הזה בא מדבר סיני וכתיב התם החדש הזה וגו׳ מה להן ר״מ אף כאן ראש חדש אלמא פשיטא דהחדש הזה נאמר לו בר״מ והיינו משום דאמר בהקומץ רבה (ממנות סט.) שנתקשה משה רבינו בראיית הלבנה עד שאמר לו הקב״ה זה ראה וקדש ותני׳ ר״מ אע״ג שאמר הקב״ה למשה בריש ירחא דילמא משה לא אמר להם לישראל אלא בני׳ מדבר ומסיק דליף מדבר ממדבר דבהיא דנאמר לחדש השני אמירת הקב״ה ואמירת משה הוי בריש ירחא דכתיב [ה] באחד לחדש השני ויתילדו וגו׳ [ו] ור״י מפרש אע״ג דהחדש הזה הוה בריש ירחא מיהו דילמא הא דקאמר דברו אל כל עדת ישראל לא הוה בריש ירחא [ז] ואם תאמר אמאי לא יליף התם מדבר מבמדבר כי הכא וי״ל דמדבר מבמדבר לא ילפינן [ח]:

אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם. היינו דוקא היכא דליכא דרשה וטעם דהא תנן בפ׳ גנמר הדין (סנהדרין מה. וסס) דדחיית הנסקל קודם לסקילתו אע״ג דסקילה כתיב בריש דכתיב כי סקל יסקל או ירה יירה [ט] היינו משום דכתיב במקום אחר סקילה בגמר מיתה דכתיב וסקלתם באבנים ומתו [י]:

אבל בתרי ענייני אין דנין. והא דפריך בסוף הפרה (נ״ק ד׳ נד: וסס) ואימא בהמתך דדברות ראשונות כלל שור וחמור פרט [יא] בהמתך דדברות אחרונות חזר וכלל אע״ג דמרוחקין טובא היינו משום דעשרת הדברות חשיבי כחד עניינא דבדיבור אחד נאמרו [יב] **ודעתיה עילויה.** פירוש [יג] ולא בטל מאיליו כמו פירורין ועל פ״ה קשה מאי פריך כי משכחת ליה ניבטלה הא פי׳ ודעתיה עילויה שחס עליה לבטלה [יב]:

[יא] **ששש שעות ולמעלה.** פ״ה מתחלת שש ולא הגיהלא לר״ת דע״כ הא דאמר לעיל חמץ מר׳ שעות ולמעלה אסור היינו מסוף שש [יג] ופר״ת דמסוף שש קאמר ומייתי ראיה מחיטי קודלייתא שהן קשין והוה חמץ נוקשה שאינו אסור נמי אלא [יד] מדרבנן [יד]:

לפני

שהרי משה עומד בפסח ראשון ומזהיר על הפסח שני שנאמר [ט] [1]ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו וכתיב [2]ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ור׳ שמעון בן גמליאל אמר לך איידי דאיירי במילי דפסחא מסיק להו לכל מילי דפסחא מאי טעמא דרשב״ג שהרי משה עומד בראש החדש ומזהיר על הפסח שנאמר [3]החדש הזה לכם ראש חדשים [4]וכתיב דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשור לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבות וגו׳ ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי אלא אמר רבה בר שימי משמיה דרבינא מהכא [5]וידבר י״י אל משה במדבר סיני בשנה השנית בחדש הראשון וכתיב [1]ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו הכא נמי ממאי דבריש ירחא קאי דילמא בארבעה בירחא או בחמשה בירחא קאי אמר רב נחמן בר יצחק אתיא מדבר ממדבר כתיב הכא במדבר סיני וכתיב התם [6]וידבר י״י אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני מה להלן בראש חדש אף כאן בראש חדש וניכתוב ברישא דחדש ראשון והדר ניכתוב דחדש שני אמר רב מנשיא בר תחליפא משמיה דרב [6]זאת אומרת אין מוקדם ומאוחר בתורה אמר רב פפא לא אמרן אלא בתרי ענייני אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר דאי לא תימא הכי כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט דילמא פרט וכלל הוא ותו פרט וכלל נעשה כלל מוסף על הפרט דילמא כלל ופרט הוא אי הכי אפילו בתרי ענייני נמי הניחא למאן דאמר [7]כלל ופרט המרוחקין זה מזה אין דנין אותו בכלל ופרט שפיר אלא למאן דאמר דנין מאי איכא למימר אפילו למ״ד דנין הני מילי בחד עניינא אבל בתרי ענייני אין דנין: אמר רב יהודה אמר רב [8]הבודק צריך שיבטל מאי טעמא אי נימא משום פירורין הא לא חשיבי וכי תימא כיון דמינטר להו אגב ביתיה חשיבי [9]והתניא [2]סופי תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים סופי ענבים ומשמר שדהו מפני מקשאות ומפני מדלעות בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן אסורין משום גזל וחייבין במעשר בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן מותרין משום גזל ופטורין משום מעשר אמר רבא גזירה שמא ימצא גלוסקא יפה ודעתיה עילויה [10]וכי משכחת ליה לבטליה [3]דילמא משכחת ליה לבתר איסורא ולאו ברשותיה קיימא ולא מצי מבטיל דא״ר אלעזר [7]שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו [11]ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה [12]וניבטליה בארבע וניבטליה בחמש כיון דלאו זמן איסורא הוא ולאו זמן ביעורא הוא דילמא פשע ולא מבטל ליה וניבטליה

הרבים הוא ואף על פי שכרכו אין רשות הרבים קויה לו: **וניבטליה בארבע.** כלומר למה הולרכתו לבטל בגילה ליתקנו דנן לכל אדם שיבטל קודם איסורו: **פשע.** ישכח ויבא לידי פשע שעל ידי מה יזכר אבל עכשיו שעסוק בבדיקתו יזכר: **וניבטליה**

[ט] ל״ל ויעשו את הפסח בראשון, [ב] נ״ק פה. מנחות נה: מה להן, [ג] תוספתא פ״ג דמעשרות ה״ג, [ד] נ״ק נט: [ע״ש], [ה] הן הן כיון לטיות וכ״ל בבא״ק וכ״ל בשלילתם], [ו] [שמות יב], [ז] [רבה], [ח] במדבר ה, [ט] שור ומחמור דדברות אחרונות פרט ומשני בהמתך כל״ל עי׳ רש״ל, [י] [שיך לדף ז.], [יא] [ועי׳ תוס׳ חולין ד׳: ד״ה מותר מיד וכו׳ דבשעות דדבנן ומחמץ דרבנן דחוטשין לקדושין מ״מ מקודשת גמורה לא הוא דאם בא אחר וקדשה בא אחר לקדושי אינהו [ועי״ע תוספות קדושין נח. ד״ה אלמא],

גליון הש״ס

נמ׳ זאת אומרת אין מוקדם. עיין בכס״ש בתוס׳ בראשית ו׳ ג׳ י״ח ג׳. שמות ד׳ כ׳: **שם** וכי משכחת ליה לבטליה. עי׳ לקמן כא ע״ב תד״ה ומי אמאי: **שם** וניבטליה בר׳. בכר״ש הגי׳ תחלה ונבטליה בשת ואח״כ וניבטליה בר׳: ובינבלי כד׳ וס׳:

מוסף תוספות

א. ל״ש. דא״כ היה מזהיר ששה שבתות קודם פסח שני שהרי משכן הוקם בר״ח ניסן. תוס׳ שאנץ. ב. אי אין דורשין ושואלין בזמן הזה. מי׳ הכר״ן. ג. לפרש כל דין פסח. תוס׳ הרש״ש. ד. [ולא מצי] למילף מינה הא דאמר רשב״ג שדורשין וכו׳ שתי שבתות שהרי נביא עומד בר״ח ומזהיר על פסח. [ד]ממאי דנביא שמא ירחא קאי. תוס׳ שמא פו: ה. דבאותו [יום] עצמו מנאם. תוס׳ שאנץ. ו. ל״ש. דאמרי הר״א דשתי דברות היו. תוס״ש מלאום. ז. [נ״ש], די״ל דטפי ניחא ליה למילף הזה הזה ולא מדבר ממדבר. תוס׳ שאנץ שם.] ח. משמע דסקילה קודם ירייה. תוס׳ ר״פ. ט. סמוך למיתה סקילה. תוס׳ הרש״ש. י. ל״ש. כתבו דזכור ושמור בדיבור אחד נאמרו. תוס׳ ק״ק מ:

יא. [ו]ה״פ, דעתיה עליה בתוך השנה וחשיבא ולא בטלא. מהרי״ס מלאום. יב. [ו]כי משכחת לה נמי לא יבטלנו לאלתר. תוס׳ כ״פ. יג. כדליף לה מקרא דאך חלק, וכן הלשון בכל מקום. מי׳ רבינו דוד. יד. והכי מייתי ראיה כי היכי דחמץ דדבנן בשעות דאורייתא לא הוי ברשותיה ה״נ חמץ דאורייתא בשעות דדבנן. תוס׳ שאנץ.

רבינו חננאל (המשך)

האי גונא דנין אותו בכלל [ופרט] מאי איכא למימר. השנינן לבן עזאי נמי דאמר דנין לא אמר אלא בענין אחד, דשתיהן הכויה והחבורה ענין הכאת הגוף וצער הן, אבל בתרי עניני לא אמר. וחלוקת ר׳ רבן עזאי מפורשת בפ׳ החובל בחבירו בתחלתו. אמר רב יהודה הבודק אחר שיבער הכל צריך שיבטל בלבו מה שאינו יודע לו עכשיו. ודיקינן מאי טעמא אי משום פרורין אע״פ שלא בטלן כמו בטלין הן דהא לא קפיד עלייהו, ואע״ג דמינטרי אגב בית לא חשיבי מידי, כדתניא אסיפת תאנים ומשמר שדהו מפני ענבים כו׳, עד בזמן שאין בעל הבית מקפיד עליהן מותרין משום גזל ופטורין מן המעשר, פירוש אסיפת תאנים שכבר אספו התאנה ונשתיירו בה שתים שלש תאנים והיסח דעתו מהן ואינו שומר אלא הענבים כו׳. דברי זו הברייתא פשוטין הן. ופירש רבא למה צריך לבטל לאו משום פירורין, אלא גזירה שמא ימצא גלוסקא דדעתיה עלה. ואקשינן למה צריך לבטל אור ארבעה עשר בשעת הבדיקה, עת שימצאנה יבטלנה, ודחינן שמא ימצאנה אחר זמן איסורה, וביטולו אותו העת אינו מועיל כלום, כי אין אדם מבטל אלא דבר שלו, והחמץ בזמן איסורו יוצא מרשותו, ואינו קרוי חמצו אלא להתחייב בו בראייתו ובהיותו מצוי ברשותו בלבד, כדאמר ר׳ אלעזר משום ר׳ ישמעאל שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאלו הן ברשותו להתחייב בהן, ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש שעות ולמעלה.

מסורת הש״ס

לו א מיי׳ פ״ג מהלכות ממן ומלה הלכה ז סמג עשין לט טוש״ע או״ח סי׳ תלד סעיף ב:

לז ב מיי׳ פ״ז מהלכות מעשר הלכה יב:

לח ג מיי׳ פ״ג מהלכות ממן ומלה הלכה ז ח סמג עשין לט טוש״ע או״ח סימן תלד סעיף ב:

תורה אור השלם

1. וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ:
במדבר ט ב
2. וַיְהִי אֲנָשִׁים אֲשֶׁר הָיוּ טְמֵאִים לְנֶפֶשׁ אָדָם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲשׂת הַפֶּסַח בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּקְרְבוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְלִפְנֵי אַהֲרֹן בַּיּוֹם הַהוּא:
במדבר ט ו
3. הַחֹדֶשׁ הַזֶּה לָכֶם רֹאשׁ חֳדָשִׁים רִאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחָדְשֵׁי הַשָּׁנָה:
שמות יב ב
4. דַּבְּרוּ אֶל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בָּעֲשֹׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׂה לְבֵית אָבֹת שֶׂה לַבָּיִת:
שמות יב ג
5. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן לֵאמֹר:
במדבר ט א
6. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בָּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
במדבר א א

רבינו חננאל

שנאמר ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשות הפסח. הנה עומד בפסח ראשון ומזהיר על פסח שני. רשב״ג אמר שתי שבתות, שנאמר וידבר ה׳ אל משה במדבר סיני בשנה השנית בצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר ויעשו בני ישראל את הפסח במועדו, וגמר במדבר במדבר גזרה שוה שנאמר וידבר ה׳ אל משה במדבר סיני באהל מועד באחד לחדש השני וגו׳. מה במדבר הוה אחד בחדש הזה אף במדבר האמור בענין פסח אחד בחדש הזה. קאי באחד לחדש ומזהיר על הפסח, הנה שתי שבתות. ואקשינן מעשה דניסן הוה ליה למכתב ברישא, למה פתח תחלת הספר בחדש השני ולאחר כמה ענינים הזכיר מעשה דניסן. ואמר משמיה דרב אין מוקדם ומאוחר בתורה, והני מילי בתרי עניני, כגון האי במדבר סיני באחד לחדש השני הכתוב בתחלת הספר שהוא ענין שאר את ראש כל עדת בני ישראל, וזה במדבר סיני בשנה השנית שהוא בחדש הראשון הכתוב אחרי כמה פרשיות, והוא ענין הפסח, כי האי גונא א״אין מוקדם ומאוחר בתורה, אלא אע״פ שנכתב זה אחר זה, באמירה ובצוואה ענין הפסח שהוא בחדש הראשון הוא נאמר תחלה ואחריו נאמר ענין הפקודים, אבל בחד עניינא מאי דמוקדם מוקדם ומאי דמאוחר מאוחר. דאי לא תימא הכי המדות שהתורה נדרשת בהן באות בהתחלף, כי מה שאתה דן אותו בכלל ופרט כגון אדם

כי יקריב ממכם קרבן לה׳ מן הבהמה כלל כל הבהמה, מן הבקר ומן הצאן פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, בקר וצאן אין מידי אחריינא לא, ואם תאמר אין מוקדם ומאוחר, שמא מן הבקר ומן הצאן תקריבו הקדימו בצוואה ואחר כך נאמר מן הבהמה שנמצא פרט וכלל, ויקיימא לן פרט וכלל נעשה הכלל מוסף על הפרט ואתרבו להו כל מילי, לפיכך אמרנו לעולם בחד עניינא המוקדם מוקדם והמאוחר מאוחר. ואקשינן אי הכי דחיישינן כל כי האי גונא אפילו בתרי עניני נמי משכחת לה דדין כלל ופרט מתהפך לפרט וכלל כאשר כבר אמרנו בחד עניינא, הניחא לרבי דאמר כלל ופרט המרוחקין זה מזה, אמרינן כי האי גונא אין דנין אותו בכלל ופרט, וכל שכן אם רחוקין בשני מקראות ומקרא אחד מפסיק ביניהן, אלא לבן עזאי דאמר אפילו כי

וניבטליה בשית. ליתקנו רבנן לכל אדם ליבטל בלבו בתחלת שש דהשתא לא פשע דאיכא זכרון טובא שהרי עסוק בשריפתו: **כיון דאיסורא דרבנן.** דמשעברו חמש כדאורייתא דמי ואינו שלו ולא מלי מבטל ליה בלבו וכיון דחס עליה ומשהי ליה פורתא עבר עליה: **המקדש.** אשה: **משש שעות ולמעלה.** מתחלת שש דאיסורא דרבנן הוא: **אפילו בחיטי קורדנייתא.** הלומתים בהרי ארדט קשין הם מאד ואפילו הכי אין מושמין לקדושין אם באו עליהם מיס. ואף על גב דאתי איסור הנאת ממון דרבנן דשם ומפקע קידושי מורה ושרי אשת איש לעלמא הא מתרלינן בכמה דוכתין[פ] כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקר ב"ד הפקר והם הפקירו ממונו: **עיסה מגולגלת.** אלא החמילה ומפני אימת כבוד רבו אין יכול לקוס ולילך ולאפותה: **דקדיס ומבטל לה.** בלבו דעדיין היא ברשותו שלא נאסרה עליו: **דיקא נמי.** דעדיין לא החמילה דקתני היה יושב בבית המדרש דמשמע דמפי שאין יכול לקוס ולילך משס הוא מבטלה בלבו ואי בחמץ גמור למה לי יושב בבית המדרש ואפילו אם היה פנוי בידו לעשות יותר השבתה בלב זהו ביעורו אלא ודאי כשיש בידו לתקן קלי ובידו לאפותה אם היה פנוי הוחיל ולא החמילה עדיין. ומשום יום טוב נקט יושב בבית המדרש ודשבת מתוקנת בחמץ גמור ובארבעה עשר שחל להיות בשבת: **כיון שרבתה מצה.** קס"ד אם נשתמשו בתיבה זו מצה ומתרת: רוב אוכלי בשר בירושלים כל ימות השנה ממעטת מעשר שני הן לפי אלא היו מספיקין לאכול כל מעות מעשר שני שלהן ברגל ונותנין אותם לבני העיר בטובת הנאה והן אוכלים אותם בקדושתן ועיקר אכילת מעות מעשר שלמים היו מביאין מהן כדקיימא לן במנחות (דף פב.) הלכך לוקחין מהן בהמות בכל זמן שיש לו מעות מעשר אינו מוציא מעות חולין ואע"ג דאיכא למימר שמא מיד המוכר נפלו ומעות חולין הן ספק איסורא לחומרא: **בהר הבית.** לעולם חולין ואפילו בשעת הרגל שיש מעות מעשר מרובין בירושלים ממעות חולין לא מספקינן להו במעשר דאזלינן בתר רובא דשמא ואמרינן לא אתי אלא מן הקדש הרגל. ובירושלים בשאר ימות השנה חולין דרוב מעות חולין הן אלא מן הקדש ועל שאין אדם מקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקר ליה בלבו וכיון דחס עליה ומשהי ליה פורתא עבר עליה: **המקדש.** אשה: **משש שעות ולמעלה.** מתחלת שש דאיסורא דרבנן הוא: **אפילו בחיטי קורדנייתא.** הלומתים בהרי ארדט קשין הם מאד ואפילו הכי אין מושמין לקדושין אם באו עליהם מיס. ואף על גב דאתי איסור הנאת ממון דרבנן דשם ומפקע קידושי מורה ושרי אשת איש לעלמא הא מתרלינן בכמה דוכתין[פ] כל דמקדש אדעתא דרבנן מקדש ואפקר ב"ד הפקר והם הפקירו ממונו: **עיסה מגולגלת.** אלא החמילה ומפני אימת כבוד רבו אין יכול לקוס ולילך ולאפותה: **דקדיס ומבטל לה.** בלבו דעדיין היא ברשותו שלא נאסרה עליו: **דיקא נמי.** דעדיין לא החמילה דקתני היה יושב בבית המדרש דמשמע מפני

כי פליגי בעל ביעור מר סבר לשעבר משמע. פירש ר"ת לשעבר משמע טפי מלהבא אבל מ"מ משמע נמי קצת להבא דאי לא לשעבר כלל להבא אלא לשעבר א"כ היכי קאמר בסמוך נימא למול לא סגי דלאו איהו מהיל וכי בשביל שאין אנו יודעין לתקן יאמר שקר:

לא האב מוטל כדפירש הקונטרס אבל המל גריס מבדך למול את הגריס [ט] שהמברך חייב למול כמו האב המל[א]: **בעידנא** דאגבהה **נפיק ביה.** וא"ת כיון דנפק היאך יברך והלא צריך לברך עובר לעשייתו [מ] ואומר ר"י אע"ג דנפק אכתי עוסק במצוה שצריך לגמרה בקריאת הלל (סוכה לז:) **לצאת יצא מיבעי ליה.** לאת משמע שלא יצא עדיין באותה נטילה ומשכחת לה כשהפכו כדאמרי' בסוכה (ד' מב.) דאינו יוצא אלא דרך גדילתו או שנטלו שלא לצאת בו באותה נטילה וכשאדם נוטל לובב אין צריך להופכו כדפי' ר"י כיון שצריך לגמרה בהלל או משום שאינו רוצה לצאת באותה נטילה[ב]: **והלכתא** על ביעור חמץ.

יכול הוא לומר כן שאף זה הלשון משמע להבא או שמא דוקא על ביעור חמץ ויש טעם לברכות ור"י לא מצא טעם לכל הברכות: **על הטבילה.** אומר ר"מ בשם הגאון דוקא בטבילת גר דלא חזי קודם טבילה דלא מצי למימר ולונו דאכתי נכרי הוא אבל שאר חייבי טבילות כגון בעל קרי וכיוצא בו מותר לברך כדאמרינן בפ' מי שמתו (ד' כב.) נהוג עלמא כתלמא סבי כר' יהודה [ט] בבעל קרי שיכול להתפלל ולברך וללמוד קודם טבילה [י] אעפ"כ אומר ר"י דאין לגעור בנשים שמברכות אחר הטבילה כיון דאיכא טבילת גר דלא מצי לברך לא מילקו כין בטבילת של אחר בית הכסא דלא מצי לברך קודם[ג] מיהו בטבילה יש טעם אחר לברך אחר טבילה קודם ניגוב [ד] כדאמרינן (סוטה ד' ד:) האוכל לחם בלא ניגוב ידיים כאילו אוכל לחם טמא וי"מ דבכל עבילות קאמר דגברא לא חזי דקודם שירד למים אינו צריך לברך דילמא משום ביעותא דמיא מימנע ולא עביל ואחר שירד אז הוא עושה ואסור לברך משום דלבו רואה את העריות [ט]: **ונרות** מנר. וקשה דהוה ליה למימר חיפוש מנר ולא נרות מנר וי"ל דחיפוש לא קאי אנר [ה] לכן יש לפרש דליף חיפוש דנר מחיפוש דירושלים שהיא בנרות ואותן נרות מנר ואתי שפיר דהשתא צריך לאתויי קרא דחיפוש נרות ולא סגי בקרא דנר ה' נשמת אדם וגו':

מטה

כי פליגי בעל ביעור מר סבר מעיקרא משמע ומ"ם להבא משמע מיתיבי ברוך [ח] אשר קדשנו במצותיו וצונו על המילה התם היכי נימא נימא למול לא סגיא דלאו איהו מהיל אבי הבן מאי איכא למימר אין הכי נמי מיתיבי ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על השחיטה התם נמי היכי נימא נימא לשחוט לא סגיא דלאו איהו שחט פסח וקדשים מאי איכא למימר אין הכי נמי מיתיבי [ז] העושה לולב לעצמו מברך שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה נטלו לצאת בו אומר אשר קדשנו במצותיו וצונו על נטילת לולב שאני התם דבעידנא דאגבהה נפק ביה אי הכי לצאת בו יצא בו מיבעי ליה אין הכי נמי [ז] ומשום דקא בעי למיתנא סיפא לישב בסוכה תנא רישא נמי לצאת בו דקתני סיפא [ז] העושה סוכה לעצמו אומר ברוך אתה ה' שהחיינו וקימנו והגיענו לזמן הזה נכנס לישב בה אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו לישב בסוכה [א] והלכתא על ביעור חמץ דכולי עלמא מיהא מעיקרא בעינן לברוכי מגלן דאמר רב יהודה אמר שמואל [ט] [ב] כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן מאי משמע דהאי עובר לישנא דאקדומי הוא אמר ר"נ בר יצחק דאמר קרא [1] ויורץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי אביי אמר מהכא [2] והוא עבר לפניהם ואבע"א מהכא [3] ויעבר מלכם לפניהם וה' בראשם בי רב אמרי חוץ מן הטבילה ושופר בשלמא טבילה דאכתי גברא לא חזי אלא שופר מ"ט וכי תימא משום דילמא מיקלקלא תקיעה אי הכי אפילו שחיטה ומילה נמי אלא אמר רב חסדא [3] חוץ מן הטבילה בלבד איתמר תניא נמי הכי [ו] טבל ועלה בעלייתו אומר ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה: לאור הנר וכו': מנא הני מילי אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציאה ומציאה מחיפוש וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות ונרות מנר מציאה ממציאה כתיב הכא [4] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתיב התם [5] ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא ומציאה מחיפוש דידיה וחיפוש מנרות דכתיב [6] בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ונרות מנר דכתיב [7] נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חופש כל חדרי בטן [ח] תנא דבי ר' ישמעאל לילי י"ד בודקים את החמץ לאור הנר אף על פי שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא ואומר ויחפש בגדול החל ובקטן כלה [ט] ואומר בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר נר (אלהים) [ה'] נשמת אדם חופש מאי ואומר וכי תימא האי בעת ההיא קולא הוא דקאמר רחמנא לא בדיקנא לה בירושלים בנהורא דאבוקה דנפיש נהורא טובא אלא בנהורא דשרגא דזוטר נהורא טפי דעון רבה משתכח תא שמע נר ה' נשמת אדם: תנו רבנן [י] אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה [ה] ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר

מפני

מעיקרא משמע. על ביעור שביערתי והרי עדיין לא בדיק דהא ברכה קודם בדיקה היא. ביעור היינו נמי בדיקה: **נימא למול.** בתמיה. משמע דאותו רופא המל את כל בני העיר לוהה[ט] למול את התינוק הזה: **וכי לא סגי דלאו איהו מהיל.** עליו המצוה מוטלת והלא על אביו מוטל כדאמרן בקדושין פרק קמא קרוב לסופו [ט] אבל ביעור מצוה על בעל החמץ מוטלת וכל אים ואים בודק בימו והיכא דיכול לומר לבער לא נימא על ביעור: **ופרכינן אבי הבן מאי איכא למימר.** מי על המילה לשעבר משמע וזה אפשר לו לומר למול מאי איכא למימר היכי סגיין ליה למימר על המילה: **אין הכי נמי.** צריך לומר למול: **פסח וקדשים.** הבעלים נצטוו דכתיב (ויקרא ו) וסמך ידו ושחט: **נפק ביה.** ומבדך על שעבר: **והלכתא על ביעור.** נמי להבא משמע. וגבי מילה נמי לא שנא אבי הבן מאיכא דעלמא דהא להבא משמע ועל מילה נמי כלמול דמי: **עובר.** קודם כמו ויעבר את הכוסי קדמו במיתת אבשלום: **ויעבר מלכם לפניהם.** יקדים לילך בראש: **דאלפי גברא לא חזי.** כגון בטילת בעלי קרי דקיימא לן בברכות (ד' כ:) שאסור בדברי תורה ובברכה דעזרא תיקן טבילה לבעלי קריין לדברי תורה ומשום ההוא טבילה תקון בכל הטבילות ברכתן בסוף: **למדנו מליאה.** האמורה בחמץ ממליאה האמורה בגבינה דבנימין: **ומליאה מחיפוש.** כלומר ואותה מליאה של בנימין מחיפוש האמור אצלה דמה מליאה של גביע ע"י חיפוש אף מליאת חמץ ע"י חיפוש: **וחיפוש מחיפוש וחיפוש מנרות.** לאחר שלמדת שהיא ע"י חיפוש חזור ולמוד זה החיפוש ממחיפוש שכתוב בירושלים שהוא בנרות דכתיב בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות: **ונרות מנר.** דכתיב נר יהודי נר אלהים [ט] נשמת אדם חופש כל חדרי בטן ולקמיה מפרש הא למה לי: **זכר לדבר.** כדפרשינן והשתא מפרש קראי היכא ורמיה ממש ליתא אלא אסמכתא בעלמא [ט] דדברי תורה מדברי קבלה נינהו: **קולא הוא.** דאקיל רחמנא גבי ירושלים דלא נבדקיה באבוקה אלא באור קטן הילכך לא יליפינן ממך מיניה להקל: **הא שמע.** מהאי קרא דבדיקה מעליתא היא דכתיב חופש כל חדרי בטן:

מפני

מד א מיי' פ"ג מהלכות ממן ומלה הלכה ו סמג לאוין לט טוש"ע ח"מ סי' תלב סעיף ח:

מה ב מיי' פ"ח מהלכות ברכות הל' ג ופי"ח הלכה ג ופ"ד מהלכות תפילין הלכה ז סמג עשין כג [טוש"ע או"ח סימן כה סעיף ח ומי' קנת סעיף יא רב אלפס בהל' תפילין דף עג.]:

מו ג מיי' פי"ח מהלכות ברכות הל' ז סמג עשין מ טוש"ע י"ד סי' רפח סעיף ג:

מז ד מיי' פ"ג מהלכות ממן ומלה הלכה ד סמג עשין לט טוש"ע או"ח סי' תלב סעיף ח:

מח ה מיי' שם טוש"ע ח"מ שם סעיף ג:

רבינו חננאל

וכל המצות כלן מברך עליהן קודם עשייתן, חוץ מן הטבילה בלבד, כדתניא טבל ועלה בעלייתו אומר אקב"ו על הטבילה. יש מי שאומר דבטבילה דגר בלבד הוא זה הדבר. דתנן עלה וב"ה אומרים הפורש מן הערלה כפורש מן הקבר. אבל שאר חייבי טבילות מברכין ואחר כך טובלין, דגרסינן נדה קוצה לה חלה והלא נדה טמאה היא ומברכת וקוצה לה חלה. ויש אומרין כל טמא אינו מברך אלא אחר הטבילה, דתנן בתרומות פ"א חמשה לא יתרומו ואם תרמו תרומתן תרומה, האלם והשכור והערום והסומא ובעל קרי, ואמרינן בגמ' הללו חמשה אין תורמין לכתחלה, יש מהם מפני הברכה, והם האלם והערום ובעל קרי מפני שאינן יכולין לברך ולתרום. ויש מהן שאין מכוונים את המובחר והן הסומא והשכור. שתרי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תחנונים, כלומר ידי תפלה לא יצא. שכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו גידופין. איזהו שתרי, זה ששתה רביעית. שכור ששתה יותר מרביעית. ר' זירא בעי קמיה דר' אסי, שכור מהו לברך א"ל ואכלת ושבעת וברכת אפילו מדומדם וכו'. אמר רב חסדא למדנו מציאה ממציאה הכא כתיב שאור לא ימצא, והתם כתיב ויחפש בגדול החל ובקטן כלה וימצא. והכא כתיב מציאה בחפוש, וכתיב קרא אחרינא בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות, נמצאת כי זו המציאה הכתובה בשאור כאלו כתיב בה חפוש בנר. ואם יש לומר חפוש ירושלם בנרות קולא הוא, כלומר שבנר אינו חפוש יפה, הנה הפסוק אמר נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן, כלומר הנר חופש כל מה שבחדרים. ת"ר אין בודקין לא לאור החמה ולא לאור הלבנה ולא לאור האבוקה אלא לאור הנר

תורה אור השלם

1. ויהי מה ארון ויאמר לו רוץ הרץ אחימעץ דרך הככר ויעבר את הכושי: שמואל ב יח כג
2. והוא עבר לפניהם וישתחו ארצה שבע פעמים עד גשתו עד אחיו: בראשית לג ג
3. עלה הפרץ לפניהם פרצו ויעברו שער ויצאו בו ויעבר מלכם לפניהם וי"י בראשם: מיכה ב יג
4. שבעת ימים שאר לא ימצא בבתיכם כי כל אכל מחמצת ונכרתה הנפש ההוא מעדת ישראל בגר ובאזרח הארץ: שמות יב יט
5. ויחפש בגדול החל ובקטן כלה ימצא הגביע באמתחת בנימן: בראשית מד יב
6. והיה בעת ההיא אחפש את ירושלם בנרות ופקדתי על האנשים הקפאים על שמריהם האמרים בלבבם לא ייטיב יי ולא ירע: צפניה א יב
7. נר יי נשמת אדם חפש כל חדרי בטן: משלי כ כז

גליון הש"ם

רש"י זכר לדבר. דל"ת מל"ק ניסו מלאי מתגיגה י ע"כ:

מוסף רש"י

העושה לולב. בערב יום טוב, לעצמו. ולא לאחרים (סוכה מז.). **ועבר את הכושי.** ויקדם את הכושי (מגילה כא.) קדמו ליון לפני (סוכה מז.).

מוסף תוספות

א. דהחובה מוטלת על כל ישראל. תוס' ר"פ. ב. ואע"ג דאמרי' מצוות אין צריכות כוונה ה"מ כשרוצה לצאת אבל כשאינו רוצה לצאת בו פשיטא דאינו יוצא. תוס' שאנץ. ג. דהא ידיו מטונפות. תוס' ר"פ. ד. דמיקרי שפיר עובר לעשייתן. תוס' ר"פ. דכל זה הוא מצות נטילה. תוס' שאנץ. ה. אלא ה"ק נשמת אדם היינו נר, ואלקים חופש כל חדרי בטן. תוס' ר"פ.

ו) [תוספתא ברכות פ"ו הט"ו ע"ש], ג) [שבת ל. וש"נ], ד) [מנחות מג.], ה) לקמן קיט: מנחות לה: מגילה כא: סוכה לט. נדה סג., ו) ברכות נא., ז) [לעיל ב. ע"ש], ח) [וימלא], ט) [לעווה"], י) [דף כט.], כ) [ה"ן כל"ל], ל) [שבת קמ:], מ) [וע' תוס' סוכה לט. ד"ה עובר], נ) בן בתירא], ס) [וע"ע תוס' חולין קט: ד"ה כרבי אלעזר], ע) [וע"ע תוס' ברכות נא. ד"ה מעיקרא],

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מפני שאור הנר יפה לבדיקה. לקמיה מפרש מאי מעליותא מתבונה: **לאורה נבדקים.** לאור שלה נבדקת ואין צריך להביא לה אור הנר בלילה אלא בודקה ביום: **ודחיקא.** בחיה מקום בחדר לא סגיא לה לאור האורבה: **אי נימא לדי אורבה.** נגד החור ממש אחר בודק לא מגי המטה או ישום ויעבור תחתיה וקאמר דאין צריך בדיקה ולד הפנימי וכן משמע בירושל׳ ומתוספתא [ט] דקאמר דשב״ג אומר מטה שהיא מוצלת החולקת בתוך הבית ועצים ואבנים מונחים תחתיה בודק לד החיצון ואינו בודק לד הפנימי [ב] ומתוך הירושלמי משמע דבריתא דקתני בה עצים ואבנים גרס אין צריך בדיקה והא דלא משני הכא שיש עצים ואבנים משום דלא משמע ליה שבשביל כך אין צריך בדיקה [י] [אלא] משום דאין לך לשום ולעבור תחת המטה ומשני הא דמילתא התם צריך בדיקה לפי שרגליה גבוהין ויכול לעבור תחתיה בלא שחייב אי נמי במילתא א״ל דלא ניחא לעלות על גבה ולעבור וי״ס דגרסי אין צריך בקמייתא ובבתרייתא צריך ולפי גירסא זו נקט עצים ואבנים סדורים תחתיה לרבותא ור״ח גרס בתרוייהו אין צריך ופריך מהא דבקמייתא לא בעינן עצים סדורים ובבתרייתא בעינן [ג]: **הכא** בשהכלב יכול לחפש אחריו. ולכך אינו פטור אלא מפני הסכנה והא דתנא דמשמע גבי מפולת דאם הכלב יכול לחפש אינו כמבוער ולריך לבערו ולא מיפטר מפני סכנת עקרב אור״י שאני התם דודאי איכא ממן [ד] הטריפוהו מכמים [כ] להסכיר פועלים במרא ומפינא אבל הכא שאין הממן ידוע לא הטריפוהו [ה]: שיזכה

מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת. פרש״י דלעניין תחתיה מייירי וקשה דלפי׳ לא ה״ל למימר החולקת אלא מפסקת ומו לא אלא י״ל חולקת בתוך הבית ומפסקת היינו שמונחת בתמצע הבית וחולקת היינו שמגעת מכותל לכותל [א] ואינו יכול לעבור מלד אחר אלא על גבי המטה או ישום ויעבור תחתיה וקאמר דאין צריך בדיקה לד הפנימי וכן משמע בירושל׳ ומתוספתא [ט] דקאמר דשב״ג אומר מטה שהיא חולקת החולקת בתוך הבית ועצים ואבנים מונחים תחתיה בודק לד החיצון ואינו בודק לד הפנימי [ב] ומתוך הירושלמי משמע דבריתא דקתני בה עצים ואבנים גרס אין צריך בדיקה והא דלא משני הכא שיש עצים ואבנים משום דלא משמע ליה שבשביל כך אין צריך בדיקה [י] [אלא] משום דאין לך לשום ולעבור תחת המטה ומשני הא דמילתא התם צריך בדיקה לפי שרגליה גבוהין ויכול לעבור תחתיה בלא שחייב אי נמי במילתא א״ל דלא ניחא לעלות על גבה ולעבור וי״ס דגרסי אין צריך בקמייתא ובבתרייתא צריך ולפי גירסא זו נקט עצים ואבנים סדורים תחתיה לרבותא ור״ח גרס בתרוייהו אין צריך ופריך מהא דבקמייתא לא בעינן עצים סדורים ובבתרייתא בעינן [ג]: **הכא** בשהכלב יכול לחפש אחריו. ולכך אינו פטור אלא מפני הסכנה והא דמשמע גבי מפולת דאם הכלב יכול לחפש אינו כמבוער ולריך לבערו ולא מיפטר מפני סכנת עקרב אור״י שאני התם דודאי איכא ממן [ד] הטריפוהו מכמים [כ] להסכיר פועלים במרא ומפינא אבל הכא שאין הממן ידוע לא הטריפוהו [ה]: שיזכה

מפני שאור הנר יפה לבדיקה ואע״פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר שנאמר [1] שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם ואומר [2] ויחפש בגדול החל ואומר [3] בעת ההיא אחפש את ירושלים בנרות ואומר [4] נר ה׳ נשמת אדם חופש כל חדרי בטן האי אור החמה היכי דמי אי נימא בחצר האמר רבא [א] חצר אינה צריכה בדיקה מפני שהעורבין מצויין שם אלא באכסדרה האמר רבא [ב] אכסדרה לאורה נבדקת לא צריכא לארובה דבחדר ודהיכא [ג] אי לבהדי ארובה היינו אכסדרה אלא לצדדין ואבוקה לא והאמר רבא מאי דכתיב [5] ונוגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עוזו [ד] למה צדיקים דומין בפני שכינה כנר בפני האבוקה ואמר רבא [ה] אבוקה להבדלה מצוה מן המובחר אמר רב נחמן בר יצחק זה יכול להכניסו לחורין ולסדקין וזה אינו יכול להכניסו לחורין ולסדקין רב זביד אמר זה אורו לפניו וזה אורו לאחריו רב פפא אמר האי בעית והאי לא בעית רבינא אמר האי משך נהורא והאי מיקטף איקטופי: כל מקום שאין מכניסין כו׳: כל מקום לאתויי מאי לאתויי הא דתנו רבנן [ו] חורי בית העליונים והתחתונים [ז] הוגג היציע וגג המגדל [ח] ורפת בקר ולולין ומתבן [ט] ואוצרות יין ואוצרות שמן אין צריכין בדיקה רשב״ג אומר מטה החולקת בתוך הבית ומפסקת צריכה בדיקה ורמינהו [י] חור שבין אדם לחבירו זה בודק עד מקום שידו מגעת וזה בודק עד מקום שידו מגעת והשאר מבטלו בלבו ר׳ שמעון בן גמליאל אומר מטה החולקת בתוך הבית ועצים ואבנים סדורים תחתיה ומפסקת אינה צריכה בדיקה קשיא מטה אמטה קשיא חורין אחורין חורין אחורין לא קשיא הא בעילאי ובתתאי והא במיצעי מטה אמטה לא קשיא הא דמידליא הא דמיתתאי ואוצרות יין אין צריך בדיקה והתניא אוצרות יין צריך בדיקה אוצרות שמן אין צריך בדיקה הכא במאי עסקינן במסתפק אי הכי שמן נמי שמן יש קבע לאכילה יין אין קבע לשתיה תני רבי חייא עשו אוצרות שכר בבבל כאוצרות יין בארץ ישראל במסתפק אמר רב חסדא בי דגים אין צריך בדיקה והתניא צריכין בדיקה לא קשיא הא ברברבי הא בזוטרי אמר רבה בר רב הונא בי מילחי ובי קירי צריך בדיקה אמר רב פפא בי ציבי ובי תמרי צריך בדיקה תנא אין מחייבין אותו להכנים ידו לחורין ולסדקין לבדוק מפני הסכנה מאי סכנה אי נימא מפני סכנת עקרב כי משתמש היכי אישתמש [יא] לא צריכא דנפל אי נפל למה לי בדיקה והתנן [יב] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער התם שאין הכלב יכול לחפש אחריו הכא כשהכלב יכול לחפש אחריו והא אמר ר׳ אלעזר [ז] שלוחי מצוה אינן ניזוקין אמר רב אשי שמא תאבד לו מחט ואתי לעיוני בתרה וכה״ג לאו מצוה הוא והתניא [יג] האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיה בני או שאהיה בן העוה״ב הרי

מפני שאור הנר יפה לבדיקה. לקמיה מפרש מאי מעליותא מתבונה: **לאורה נבדקים.** לאור שלה נבדקת ואין צריך להביא לה אור הנר בלילה אלא בודקה ביום: **ודחיקא.** בחיה מקום בחדר לא סגיא לה לאור האורבה: **אי נימא לדי אורבה.** נגד החור ממש אחר בודק בחור: **ונוגה.** של עתיד לצדיקים כאור של שבעת ימי בראשית יהיה: **קרנים.** מלשון כי קרן עור פניו (שמות לד). וחכרורין מיד הקב״ה לו לצדיק מזיו של הקב״ה יכלו וחכרורין להקרין פני הצדיקים ולא יהיה אורם שוה לאורו אלא כנר בפני האבוקה: **אורו לאחריו.** ולדם האומחו לפניו הוא בודק הלכך אין יפה לצדיקה: **בעית.** מתיירא אלא יבעיר את הבית ואין לבו על הבדיקה יפה: **האי משך נהוריה.** אור הנר נמשך ומאריך במקומו ואינו דולק בקפיצות אלא מן במקום אחד: **מיקטף איקטופי.** נפסק וקופץ תמיד. לשון הקוטפים מלום (איוב ל): **כל לאיפויי מאי.** אלא תנא מקום [ו] שמכניסין בו כו׳: **חורי.** שבכותל: **העליונים והתחתונים.** הגבוהים יותר מדאי והנמוכים יותר מדאי ואין נוחין להשתמש אין צריך לבדוק: **וגג היציע.** הע״פ שהוא נמוך הואיל ומשופע אין צריך לבדוק אבל שאר גגין שלהן לא היו משופעין: **יציע.** אנפרי״ץ: **גג המגדל.** משמעי״ר של עץ שנותנים לתוכו כלים ואוכלים תוכו לצריך בדיקה ולא גגו: **ורפת בקר.** שאם היה שם ממן הבהמות אכלוהו: **ולולין.** מקום דירת תרנגולין: **ומתבן.** בית התבן דמה דרכו של ממן שם וכן אוצרות יין ושמן: **החולקת.** מעמידין אותה במקום מחיצה לחלק תשמישי הבית ואורחא דמילתא נקט: **ומפסקת.** יש הפסק בין שוליה לקרקע כגון שרגליה גבוהים למטה: **עד מקום שידו מגעת.** כגון שהכותל עב הרבה: **ומפסקת.** יש אויר בין שוליה לעצים: **קשיא חורין אחורין.** דקא תנא הכא חורין לריכין בדיקה: **הא.** דקתני לעיל אין לריכין בעילאי ותתאי אין נוחה תשמישתן כדקתני בהדיא והא בתמצעי שנותה להשתמש: **דמדליא.** שגבוהה הרבה ויש אויר תחתיה הרבה נוחה תשמישתה: **דמיפפאי.** אף על פי שיש קצת אויר אין נוחה תשמישתה: **במסתפק.** אולר שמסתפק הימנו יין לשולחנו לריך בדיקה פעמים שהשמש נכנס להביא יין כשהוא כלה על השולחן ופתו בידו: **יש קבע לאכילה.** יודע הוא כמה שמן לריך לכך וכך בני אדם ומביאו קודם סעודה ואין לריך לעמוד מן השלחן ולהביא אבל יין אין קבע לשתיה פעמים שמתיית סעודה [זו] מרובה משל אחמות ואין השמש בקי בדבר: **עשו אוצרות שכר בבבל.** להלריך בדיקה במסתפק כאוצרות יין בארץ ישראל דכיון דרגילין בו אין קבע לשתייתו: **הא ברברבי.** אין לריך בדיקה שיש להם קבע ואומד ואין לריך לעמוד ולהביא בתמצע הסעודה: **זוטרי.** אין להם קבע ואומד ולריך לעמוד ולהביא: **כי מלחי.** בית המלח: **ובי קירי.** שעוה לריך בדיקה לפי שעומד מתוך הסעודה להביא מלח וגרות: **דנפל.** אם נפל הבמן אין מחייבין אותו לבדוק את גל אבנים אלא למראית העין אבל לא להכנים ידו ביניהן ומתחלה כשהיה הכותל קייים נשתמש בחוריו ועכשיו נפל ויש שם סכנת עקרבים שדרכן לימלא בתשפות וגבלין: **בשאין הכלב יכול לחפש אחריו.** הכי מפרש לה ר״ש [יד] בפ״ב [טו] ותניא כמה חפיסת הכלב שלשה טפחים: **שמא תאבד לו מחט.** קודם לכן ואתי השתא לעיוני בתרה וכיון דמתכוין אף למחט לאו שליח מצוה הוא ויזוק: **וכה״ג.** דמתכוין למצוה ולגרכו לאו שליח מצוה הוא בתמיה: הרי

מסורת הש"ס

[א] [פי׳ אורב מידו של הקב״ה לו לצדיק כמו כי קרן עור פני משה ופס חניין עוזו תעפ״כ שם אלא המקום עוזו כלומר מוקף האור הגדול אלא הקב״ה יותר מאלא הלדיקים עוזן בערך קרן], ב) [קמן קג:, ג) [קמן לח: ב״מ מב., ד) [לקמן: וש״נ], ה) ב״ב י: ר״ה ל., ו) ר״ח שאין מכניסין, ז) [ל״ל רשב״ג], ח) [לקמן לח:], ט) [פ״ח ה״ג], י) רש״ל, כ) [ער׳ תוס׳ ב״מ מב. ד״ה שאין],

תורה אור השלם

1. שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצַת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: שמות יב יט
2. וְחִפַּשׂ בַּגָּדוֹל הֵחֵל וּבַקָּטֹן כִּלָּה וַיִּמָּצֵא הַגָּבִיע בְּאַמְתַּחַת בִּנְיָמִן: בראשית מד יב
3. וְהָיָה בָּעֵת הַהִיא אֲחַפֵּשׂ אֶת יְרוּשָׁלִַם בְּנֵרוֹת וּפָקַדְתִּי עַל הָאֲנָשִׁים הַקֹּפְאִים עַל שְׁמָרֵיהֶם הָאֹמְרִים בְּלִבָּם לֹא יֵיטִיב יְיָ וְלֹא יָרֵעַ: צפניה א יב
4. נֵר יְיָ נִשְׁמַת אָדָם חֹפֵשׂ כָּל חַדְרֵי בָטֶן: משלי כ כז
5. וְנֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה קְרָנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֲבִיוֹן עֻזּוֹ: חבקוק ג ד

מוסף רש"י

חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער. ואין לריך לנערו ללון כאן עוד כל יראה (ב״מ מב.).

מוסף תוספות

א. והיא במקום מחיצה, ובצד חיצון משתמשים בענין אכילתם ושתייתם ושאר צרכיהם ובצד פנים מונחים שם בגדיהם ומצניעים אותם שם. מ״ר הר״ן. ב. דאי הוה קאי אמטה לא שייך ביה צד חיצון וצד פנימי. תוס׳ ר״פ. ג. ומשני, דקאמר אינו צריך בדיקה דהיינו בכל ענין, מיירי דמיתתיא והא דקאמר הכא וכו׳ דנקט עצים ואבנים וכו׳, כיון דמידליא. שם. ד. כדקתני חמץ שנפלה עליו מפולת. תוס׳ הרא״ש. ה. בכך אלא לבדוק בעצמו וכיון דאיכא סכנה לא צריך. מי הר״ן.

רבינו חננאל

מפני שאור הנר יפה לבדיקה. ואע״ג דקי״ל חצר אינה צריכה בדיקה הואיל ועורבין מצויין שם. ואכסדרה לאורה נבדקת, אתא לא לאור החמה לאשמעינן שהבודק ביום בזמן שהחמה מצויה בעולם כשהוא בודק בבית אינו בודק אלא

מטה א מיי׳ שם הל׳ ד טוש״ע שם סעיף ו:
נ ב ג מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ח:
נא ד מיי׳ שם הלכה ו טוש״ע שם סעיף ד:
נב ה מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ה:
נג ו מיי׳ שם טוש״ע סעיף ו:
נד ז מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ג:
נה ח מיי׳ שם הלכה ה טוש״ע שם ס״ז:
נו ט מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ח:

לעזי רש"י

אנפרי״ץ [אפינדי״ץ]. יציע.
מישטרי״ר. ארון כלים.

רבינו חננאל (המשך)

בגר. וכן באבוקה אע״ג שהאבוקה להבדלה מצוה מן המובחר אין בודקין אלא בגר, דמשיך נהוריה ואורו לפניו ויכול להכניסו בחורין ובסדקין. **תנו רבנן חורי הבית העליונים** כו׳. פירוש העליונים שאין יד מגעת להשתמש בהן, וכן התחתונים עם הקרקע. והגג שאין בני אדם משתמשין בו וכן היציע. וזה היציע יש לו שלש שמות יציע צלע והתא, יציע דכתיב היציע התחתונה וגו׳, והוא מפורש בפ׳ המוכר את הבית בתחלתו. וכן הרפת כדכתיב ואין בקר ברפתים. ולולין כדכתיב ובלולים יעלו אל התיכונה. ומתבן כמשמעו. וארצות יין ושמן שאין מסתפקין מהן ואין נכנסין בהם בכל שעה, דליכא למיחש שמא נכנס אדם לשם בפת שבידו ושכחו. כל אלו אין צריכין בדיקה. וכן מטה החולקת בבית, אם היא מוטלת בקרקעית הבית ומפסקת, כלומר היא מיושבת מן הכותל של בית עד הכותל שכנגדו ואין אדם יכול לעבור לא מתחתיה ולא מצדדיה, כל הבית שהוא אחורי אותה המטה אין צריך בדיקה. ואם מטה זו מדליא. עד שיהיו עצים ואבנים סדורין תחתיה שאין מי שיכול לעבור תחתיה. ואם הם אוצרות יין ושמן במסתפק מהן, וכן אוצרות שכר בבבל, ובי דגים קטנים ובי ציבי ובי תמרי ובי מלחי ובי קירי, כולן צריכין בדיקה. פירוש קירי, שעוה. **תנא** אין מחייבין אותו להכנים ידו לחור שנפל עכשיו, ואע״פ שהכלב יכול לחפש אחריו, דחיישינן לסכנת עקרב. ואע״ג דאמר ר׳ אלעזר שלוחי מצוה אינן ניזוקין, חיישינן שמא יתכוין לחפש אגב חיפוש החמץ על מחט שאבדה לו קודם לכן. ואמרינן וכה״ג לאו מצוה היא, והתניא האומר סלע זו לצדקה בשביל שיחיו בני או בשביל שאזכה לעולם הבא הרי זה צדיק גמור.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות